

In deze factsheet zijn de belangrijkste bevindingen samengevat van het themarapport 'Overgewicht en obesitas in Drenthe'. Dit rapport is verschenen in februari 2014 en geeft een beeld van de situatie in Drenthe van jong tot oud. Voor de totstandkoming van het rapport is gebruik gemaakt van gegevens uit het Elektronisch Kinddossier KD+, het Jeugdonderzoek, vragenlijsten Gezondheidsonderzoek in klas 2 van het voortgezet onderwijs, het Volwassenenonderzoek en het Ouderenonderzoek.

Globesitas, ook in Drenthe

Wereldwijd is het aantal mensen dat te maken heeft met overgewicht en obesitas gedurende de afgelopen decennia sterk toegenomen. Men spreekt wel van een wereldwijde epidemie of van 'globesitas'.

Wie in de Nationale Atlas Volksgezondheid naar de ontwikkeling van overgewicht en ernstig overgewicht bij volwassenen in Nederland kijkt valt meteen de ongunstige positie door de jaren heen van Drenthe op (<http://www.zorgatlas.nl>). Toen de 'epidemie' van overgewicht zich in het begin van de jaren 80 van de vorige eeuw een beetje begon af te tekenen was Drenthe al koploper. Terwijl hier en daar in Nederland de prevalenties van overgewicht lijken te stabiliseren en misschien zelfs een daling gaan inzetten, is deze ontwikkeling in Drenthe nog niet duidelijk zichtbaar.

Stabilisering?

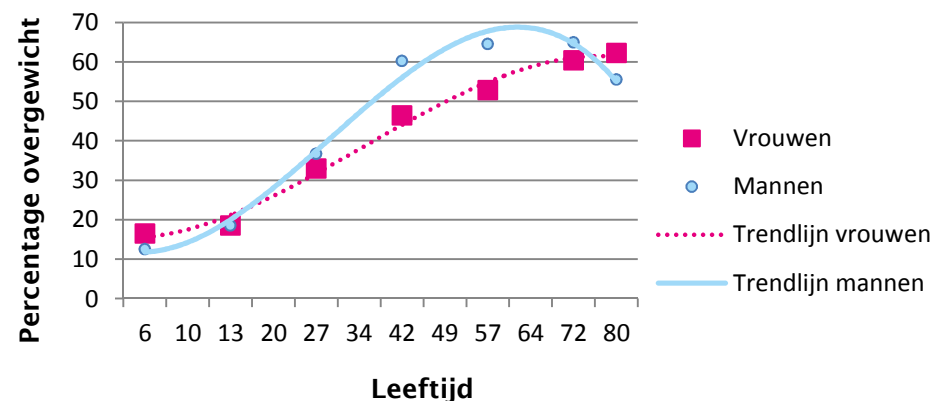
In recente literatuur komt naar voren dat de prevalenties van overgewicht bij kinderen en jongeren hier en daar gelijk blijven of zelfs gaan dalen. Dit geldt in Nederland vooral voor de grote steden.

Uit de Drentse trendcijfers voor kinderen en jongeren kan echter niet direct geconcludeerd worden dat hier de prevalenties van overgewicht stabiliseren of zelfs gaan dalen. De percentages van overgewicht in het basisonderwijs lijken licht gestegen en de verschillen tussen jongens en meisjes zijn door een sterkere stijging bij jongens wat geringer geworden. In de periode tot 2007 is de prevalentie onder jongeren in de tweede klas van het voortgezet onderwijs ongeveer 17% geweest. Daarna volgt een grilliger patroon en een stijging van de prevalentie naar ongeveer 20%. Uit landelijke

onderzoeken is naar voren gekomen dat vooral de prevalentie van obesitas is gestegen. Op basis van de gegevens van de tweede klas van het voortgezet onderwijs kan niet direct geconcludeerd worden dat obesitas ook in Drenthe vaker gaat voorkomen. Uit de cijfers voor volwassenen en ouderen komt naar voren dat de prevalenties van (matig) overgewicht op een gelijk niveau blijven in de periode 2003-2013 of zelfs dalen (bij mannen). De cijfers van obesitas corrigeren echter dit optimistische beeld enigszins, want de prevalentie van obesitas blijkt nog wel te stijgen, vooral ook bij mannen. Ook het relatief gunstige beeld voor de vrouwen wat betreft de prevalenties van overgewicht slaat om in het tegendeel wanneer het gaat om obesitas: vrouwen hebben duidelijk vaker dan mannen obesitas en dit verschil is niet geringer geworden in de tijd.

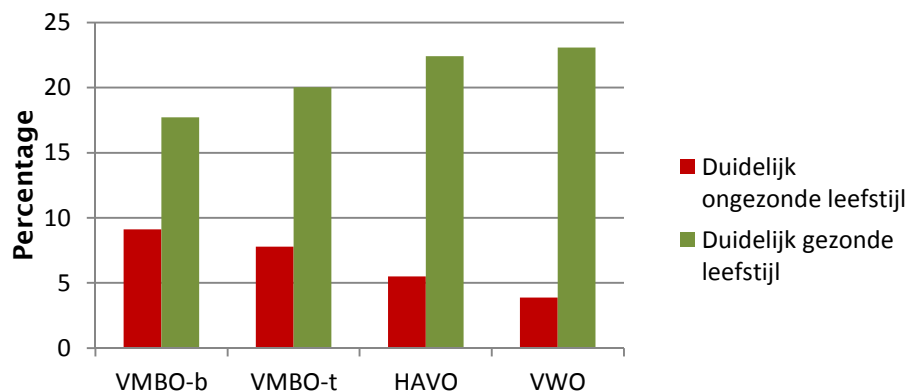
Levensloop

Van overgewicht kan al vroeg in het leven sprake zijn. Kenmerken van de ouders, zoals hun eigen lichaamsgewicht en hun leefstijl, kunnen bepalend zijn voor de ontwikkeling en groei van hun kinderen. Kinderen met overgewicht hebben een grote kans om ook als volwassene te zwaar te blijven. Daar komt bij dat de leefstijl van adolescenten duidelijk ongezonder wordt bij het ouder worden en dat ook jong volwassenen een relatief ongezonde leefstijl hebben. De prevalentie van overgewicht neemt gestaag toe en bereikt een hoogtepunt op middelbare leeftijd. Vooral voor mannen geldt dat de prevalentie vervolgens op hogere leeftijd weer daalt (zie figuur).

Sociaal Economische Status

In de westerse wereld blijven sociaal-economische gezondheidsverschillen hardnekkig. Hoe ziet de relatie tussen overgewicht en sociaal-economische status er uit in Drenthe? Het opleidingsniveau van kinderen en jongeren is een belangrijke factor die gerelateerd is aan leefstijl en de ontwikkeling van overgewicht. De verschillen tussen de opleidingsniveaus worden vooral zichtbaar in de prevalentie van obesitas. In het VMBO komt obesitas meer dan 2 maal zo vaak voor als bij HAVO/VWO scholieren. Uit Nederlandse cijfers blijkt dat eet- en beweegpatronen sterk samenhangen met het opleidingsniveau en dat is ook in Drenthe het geval. VMBO-scholieren in Drenthe houden er vaker dan VWO-scholieren een duidelijk ongezonde leefstijl op na. Deze ongezonde leefstijl kenmerkt zich door een ongezond voedingspatroon en te weinig beweging (zie figuur).

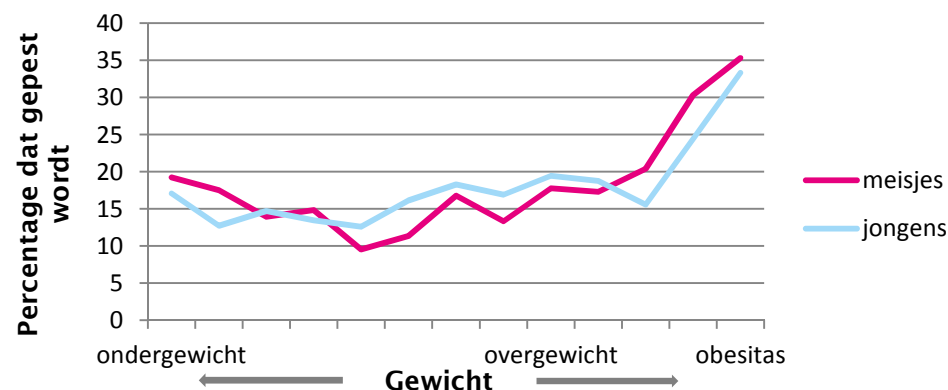

Voor volwassenen en ouderen is het verband tussen opleidingsniveau en matig overgewicht beperkter dan bij kinderen en jongeren. Obesitas echter komt bij mensen met een lage opleiding meer dan twee maal zo vaak voor als bij mensen met een hoge opleiding en dit is nog iets meer het geval bij ouderen dan bij volwassenen.

Obesitas en gezondheid

Uit onze analyses is duidelijk naar voren gekomen dat vooral obesitas gepaard gaat met verminderde gezondheid en psychosociaal welbevinden. We zetten de bevindingen op een rijtje:

- Kinderen en jongeren met overgewicht of obesitas voelen zich minder gezond en kampen vaker met psychosociale problemen. Op de basisschool is er al een relatie tussen overgewicht en indicaties voor psychosociale problematiek en bij meisjes wordt in groep 7 duidelijk dat zij vaker problemen hebben met de omgang met leeftijdsgenoten.
- In het voortgezet onderwijs blijken vooral meisjes met overgewicht vaker (een indicatie voor) emotionele problemen te hebben en op het sociale vlak in de omgang met leeftijdsgenoten problemen te ervaren. Zowel jongens als meisjes met overgewicht worden in het voortgezet onderwijs vaker gepest (zie onderstaande figuur) en hebben ook vaker contact met een zorgverlener.
- De mate van overgewicht beïnvloedt het welbevinden en de omgang met leeftijdsgenoten in het voortgezet onderwijs.
- Volwassenen en ouderen met obesitas rapporteren beduidend vaker een matig of slecht ervaren gezondheid, eenzaamheid, functionele beperkingen, chronische aandoeningen en contacten met een zorgverlener.
- Obese volwassenen zijn meer dan twee maal zo vaak arbeidsongeschikt als volwassenen met een normaal gewicht.

Profiel van de Drentse gemeenten: overgewicht en obesitas in het basisonderwijs (BO) en het voortgezet onderwijs (VO), bij volwassenen en ouderen

Aa en Hunze	Kinderen en jongeren: hogere prevalenties in groep 2 van het BO, onder het Drentse gemiddelde in groep 7 en in het VO Volwassenen en ouderen: rond het Drentse gemiddelde	Meppel	Kinderen en jongeren: rond het Drentse gemiddelde of erboven in het BO, onder het Drentse gemiddelde in het VO maar wel meer obesitas Volwassenen en ouderen: rond het Drentse gemiddelde, relatief veel obesitas bij ouderen
Assen	Kinderen en jongeren: rond het Drentse gemiddelde in het BO, lagere prevalenties in het VO, relatief weinig obesitas Volwassenen en ouderen: rond het Drentse gemiddelde of er net onder	Westerveld	Kinderen en jongeren: rond het Drentse gemiddelde of eronder Volwassenen en ouderen: onder het Drentse gemiddelde bij jongere volwassenen, verder rond het gemiddelde
Midden-Drenthe	Kinderen en jongeren: rond het Drentse gemiddelde of erboven, relatief veel obesitas in het BO Volwassenen en ouderen: rond het Drentse gemiddelde of er net boven	De Wolden	Kinderen en jongeren: duidelijk onder het Drentse gemiddelde, duidelijk minder obesitas Volwassenen en ouderen: boven het Drentse gemiddelde, vooral bij jongere volwassenen, onder het gemiddelde in de hoogste leeftijdscategorie
Noordenveld	Kinderen en jongeren: onder het Drentse gemiddelde in het BO, erboven in het VO Volwassenen en ouderen: rond het Drentse gemiddelde, relatief veel obesitas in de leeftijdscategorie 19-34 jaar	Borger-Odoorn	Kinderen en jongeren: rond of boven het Drentse gemiddelde, relatief veel obesitas Volwassenen en ouderen: rond of boven het Drentse gemiddelde, relatief veel obesitas bij jongere volwassenen, onder het gemiddelde in de hoogste leeftijdscategorie
Tynaarlo	Kinderen en jongeren: onder het Drentse gemiddelde in het BO, erboven in het VO Volwassenen en ouderen: rond het Drentse gemiddelde, weinig obesitas in de hoogste leeftijdscategorie	Coevorden	Kinderen en jongeren: rond het Drentse gemiddelde Volwassenen en ouderen: rond of onder het Drentse gemiddelde, relatief veel obesitas in de hoogste leeftijdscategorie
Hoogeveen	Kinderen en jongeren: duidelijk hogere prevalenties in het BO met relatief veel obesitas, rond het Drentse gemiddelde in het VO Volwassenen en ouderen: rond het Drentse gemiddelde, meer obesitas in de leeftijdscategorie 50-64 jaar	Emmen	Kinderen en jongeren: hogere prevalenties, relatief veel obesitas Volwassenen en ouderen: rond of boven het Drentse gemiddelde, relatief veel obesitas bij jongere volwassenen, onder het gemiddelde in de leeftijdscategorie 50-64 jaar

Meer weten over het themarapport
'Overgewicht en obesitas in Drenthe'?

Kijk dan op www.GezondheidsGegevensDrenthe.nl

Andere interessante bronnen:

- Rijksoverheid: <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/overgewicht>
- Loket gezond leven themadeel overgewicht: <http://www.loketgezondleven.nl/gemeente-en-wijk/gezonde-gemeente/overgewicht/>
- Nationaal kompas volksgezondheid: <http://www.nationaalkompas.nl/gezondheidsdeterminanten/persoonsgebonden/overgewicht/>
- JOGG Jongeren op gezond gewicht: <http://www.jogg.nl/>
- JOGG Drenthe: <http://www.ggddrenthe.nl/over-de-ggd/jogg-drenthe.html>
- Voedingscentrum: <http://www.voedingscentrum.nl/nl/mijn-gewicht/overgewicht.aspx>
- De thuisarts: <http://thuisarts.nl/overgewicht>

Colofon

Deze factsheet is een uitgave van GGD Drenthe, maart 2014

Mien Ruysweg 1
9408 KA Assen

Postbus 144
9400 AC Assen

T (0592) 306 300
I www.ggddrenthe.nl